

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

IV. De Restitutione, atque ordine in ipsa servando, circa Bona Fortunæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

clamare, aut strepitum facere, si erat Custos rei, ad damnum impediendum.

54. *Non obstitans* dicitur, qui omittit operam vel operam, quam poterat damnum impedire, & quam officio tenebatur navare: ut Princeps, Magistratus, Præpositi viarum, & similes.

Non obstitans &

55. *Non manifestans* denotat eum, qui, cum ex officio teneatur, omittit manifestare malefactorem; idque sive ante factum, quando damnum erat impediendum; sive post factum, quando id est resarciendum: ut Custos rei alienæ custodiendæ deputatus.

Non manifestans, quis?

56. Et quidem certum est, quod tales peccent juxta gravitatem suæ negligentiae, damnique inde sequentis: utpote cum ex officio teneantur impedire damnum, simulque illud impedire commodè possint, uti supponitur. Quinimò tales etiam suo modo tenentur ad restitutionem ratione damni ex sua taciturnitate, vel non resistentia Proximo emergentis, prout amplius patebit ex dicendis *Quæst. seq.* Hinc sic

Et quomodo peccent, ac restituere teneantur

QUÆSTIO IV.

De Restitutione, atque ordine in ipsa servando, circa bona Fortunæ.

57. **Q**uæritur I. Quid sit Restitutio, & ex quibus causis oriatur. Resp. I. *Restitutio* (sic dicta, quasi rei in statum pristinum *statutio*) quantum ad propositum, est actus Justitiæ, quo fit rei alienæ redditio, vel damni injustè illati compensatio. Ita in re communis.

Restitutio, quid?

58. Porro Restitutionem esse ad salutem necessariam de præcepto, patet ex illo Decalogi: *Non furtum facies*. Quia ejusdem rationis est, furari, & decinere rem alienam invito rationabiliter domino, dum reddi potest. Hinc S. Augustinus, *Epist. 54.* ac refertur c. Si res aliena. 14. q. 6. ait: *Si res aliena, propter quam peccatum est, cum reddi possit, non redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur: si autem veraciter agitur, non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Sed ut dixi, cum restitui potest. Hæc ille.*

Est necessaria ad salutem.

59. Resp. II. Dux generatim circa bona Fortunæ, sive res temporales exteriores, sunt radices, seu causæ Restitutionis: una ex parte rei acceptæ, seu possessæ, quæ domino suo reddi debet; altera ex parte injuriæ acceptionis, sive damnificationis.

Dux generatim sunt radices seu causæ restitutionis, quis, quæ?

ffff

nis. Ratione prioris capitis tenetur quis restituere rem depositam, vel commodatam, ac huiusmodi, quando postulatur à domino, vel tempus præstitutum elapsum est. Ratione posterioris capitis non solum tenetur fur restituere verò domino rem furtivam, sed etiam injustè Proximum damnificans recompensare damnum illatum, & quidem in solidum, juxta Doctores communiter, & patet ex versiculis *num. 42.* relatis. Sed occasione horum

Obligatio restituendi in solidum, quid?

60. Quæritur II. Quid sit Obligatio restituendi in solidum? Resp. cum communi. Per *Obligationem restituendi in solidum* intelligitur illa, qua quis efficaciter ad furtum, vel damnum cooperans, obligatur ad restituendum, seu solvendum totum, si alij sive principales, sive cooperantes, non solverint. Quòd si unus eorum prius illi, qui passus est damnum, restituat, ceteri liberantur à debito Restitutionis in comparatione ad ipsum damnificatum (alioquin enim idem damnum sæpius eidem deberet resarciri, quod non exigit Justitia) adhuc tamen iidem tenebuntur pro rata portionis, quæ eos contingit, partem suam refundere illi, qui damnificato totum damnum prior compensavit, atque restituit. Scotus *4. dist. 15. quest. 2. §. De quarto*, & alij.

Qui omnes teneantur restituere ratione injustæ acceptionis, vel Damnificationis?

61. Quæritur III. Quinam ratione injustæ acceptionis, vel Damnificationis bonorum Fortunæ, teneantur restituere? Resp. I. Omnes illi tenentur ad Restitutionem in solidum, qui suâ iustione, consilio, consensu, vel alio ex prædictis novem modis fuerunt causa efficax damni injustè illati. Ita communis; idque desumitur tum ex illo D. Apostoli, Rom. 1. *Non solum qui talia agunt, sed etiam qui consenserunt facientibus.* Tum ex c. Notum sit. 2. q. 1. ubi dicitur, quòd *facientem, & consentientem par poena constringit.* Tum tandem ex eo: quia omnes illi supponuntur fuisse causa efficax damni illius; nam, si vel talis iustio, aut consilium pravum non fuit in opus deductum, altero meliora consilia sequente; vel saltem non fuit causa efficax damni, utpote independentè à tali consilio illati, nulla ex parte eorum oritur obligatio Restitutionis. (f) Unde ille vulgatus versiculus, supra jam relatus, & loquens de omnibus prædictis novem damnificantium generibus, sic de illis pronuntiat:

(f) Ut sæpius dicitur in Quæst. præc.

Quilibet in solidum reddat prius injuriato.

Et hinc meritò Innocentius XI. sequentem inter alias, ordine 39. Pro-

Pro-

Propositionem damnavit: Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem.

62. Resp. II. cum Lesio lib. 2. cap. 13. num. 32. & alijs, quod ad priores quinque modos attinet, nempe *Consulens, Mandans, Consentiens, Laudans, & Receptans* (de sexto modo, nempe de *Participante*, jam dictum est n. 52.) tenentur ij ad reparationem totius damni in solidum, si totius damni illati causa fuerunt; vel partis, si partis tantum illati damni causa extiterunt. Hinc sequitur, quod si volenti furari decem, efficaciter jussisti, suassisti, &c. ut acciperet alios decem, tenearis tantum ad decem: si vero is efficaciter non intenderat quidpiam furari, ad tuum autem consilium furetur viginti, illo non restituyente teneberis totos viginti restituere, eò quod causa efficax fueris totius damni per Furtum illati: & sic de similibus discurrendum.

63. Resp. III. Quod ad ceteros tres modos attinet, qui negativè cooperantur ad damnum Proximi tanquam *Mutus, Non obfians, Non manifestans*: isti tunc solum obligantur, dum ex officio tenentur ad impediendum Proximi damnum, idque ex culpa gravi non impediunt. Lessius ibidem n. 69. & seq. cum communi. Additur notanter, dum ex officio tenentur: nam qui non obligatur ad impediendum damnum Proximi ex officio, licet teneatur ex Charitate, ac proinde non impediendo peccet, non tamen tenetur damnum resarcire; cum violatio Charitatis non inducat necessitatem Restitutionis, sed solum violatio obligationis Justitiæ, juxta Doctores passim.

64. Quæritur IV. Quo ordine teneantur prædicti ad Restitutionem faciendam? Ubi per *Ordinem* non intelligitur prioritas temporis: omnes enim suo modo, & nisi aliunde excusentur, obligantur statim facere Restitutionem post Furtum, vel damnum Proximò injustè illatum, quamprimum fieri potest; cum præceptum non retinendi rem alienam injustè, & consequenter restituendi, sit negativum, sicque obliget semper & pro semper. Unde per *Ordinem* intelligitur hic prioritas quoad gravitatem criminis, & obligationis.

65. Resp. I. Si aliquid Proximo injustè est ablatum, primo loco, & ante omnes tenetur is restituere, ad quem res furtiva pervenit. Ratio clara est: quia talis obligatur ratione rei alienæ apud ipsum existentis, quæ obligatio est summa; nam quælibet res transit cum suo onere: simulque res aliena, quamdiu extat in specie, per se debetur, semperque clamat, ut dici solet.

F f f f 2

Quod

Causa totius damni tenetur restituere totum, causa partis partem.

Quid de tribus modis negativè cooperantibus?

Quo ordine singuli teneantur ad Restitutionem? Per Ordinem, quid intelligatur?

Retinens rem alienam primo loco tenetur.

Quòd si is rem jam consumpserit, neque habeat aliunde, unde restituat; tunc altero loco tenetur Jubens, tertio Executor, & postmodum alij, ut in simili mox dicitur.

Quis ordo
in Restitu-
tione ob
Damnifica-
tionem in-
justam?

66. Resp. II. Si verò nihil ablatum est, sed tantummodo damnum Proximo injustè illatum, primo loco tenetur is damnum resarcire, qui coëgit, vel fraude induxit, aut alteri imperavit damnum illud inferre, cui alter non fuit ausus contradicere; ut si Dux belli injusti imperet militi, ut occidat, incendat, spoliect. Idem dicendum de eo, qui suo nomine procuravit fieri maleficium, seu injustam Damnificationem. Ratio utriusque partis est: quia talis causa est primaria, movens cæteras, ac proinde tenetur ante alias ad Restitutionem. Imò ob hanc rationem notant Doctores, quòd si talis restituat, aliæ concausæ secundariæ non teneantur eidem quidquam refundere. Secundo loco tenetur Executor, in quantum fuit executor Furci, vel damni injustè illati. Tertio loco tenentur cæteri, qui consilium ad illud dederunt, qui consenserunt, laudaverunt, aut recursum vel obsequium præstiterunt.

Si res furti-
va casu pe-
reat apud
furem, ad-
huc is resti-
tuere tenetur.

67. Quæritur V. Utrum, si res furtiva pereat apud furem, is adhuc teneatur ad Restitutionem? Resp. Si res furtiva, vel aliàs injustè parta, casu pereat, nihilominus is, qui abstulit, tenetur ad Restitutionem pretij; nisi ea similiter fuisset certò peritura apud dominum. Prior pars est D. Thomæ 2. 2. q. 62. art. 6. & communis Doctorum. Ratio est: tum quia Restitutio ad hoc ordinatur, ut illi, qui per actionem injuriosam minus habet, suppleatur. Tum quia Restitutio generatim oritur vel ratione rei alienæ, vel ratione injustæ acceptionis, sive Damnificationis; atqui hæc in proposito intervenit; ergo.

Nisi simili-
ter perisset
apud domi-
num.

68. Additur, nisi ea similiter fuisset certò peritura apud dominum, utputà inundatione aquarum, vel justà incursione hostium, aut hujusmodi. Nam tunc non teneri furem, aut iniquum rei alienæ occupatorem ad Restitutionem, censent Covarruvias part. 2. in c. Peccatum, §. 6. n. 1. Lessius lib. 2. cap. 12. n. 92. Sylvester, & alij, contra quosdam oppositum tenentes: quia si res certò apud dominum æquè peritura fuisset (secùs si de hoc sit dubium) nullum notabile detrimentum eidem accidit, eò quòd perierit apud furem, vel iniquum illum detentorem, & non potius penes ipsum dominum.

Restitutio,
cui facien-
da?

69. Quæritur VI. Cui facienda sit Restitutio? Resp. cum Doctore Subtili in 4. dist. 15. q. 2. & communi aliorum, ponendo quasdã

re-

regulas generales, quæ desumuntur ex Jure Canonico c. Cum tu. de Usuris: ubi circa restitutionem usurarum (& eadem ratio est de alijs malè ablati) habetur statutum, Quòd ij, qui usuras extorserunt, cogendi sunt eas his, à quibus extorserunt, vel eorum heredibus restituere; vel his non superstitibus, pauperibus erogare; dummodò in facultatibus habeant, ut ijs eas possint restituere: cum juxta verbum Beati Augustini, non remittatur peccatum, nisi restituatur ablatum. Illi autem, qui non habent in facultatibus, unde usuras valeant restituere, non debent ullà penà multari; cum eas nota paupertatis evidenter excuset. Hæc Pontifex loc. cit. Unde ista applicando ad nostrum propositum, sic

70. Regula I. Restitutio est facienda ipsi damnificato, si possibile est: id est, si, qui damnum intulit, novit eum, & habeat ipsum præsentem, vel eidem mittere possit absque majori incommodo, quàm illud, quod mittendum est, esset utile ipsi, cui mittitur. I. Regula
quoad hoc.

71. Regula II. Si non sit possibile Restitutionem ipsi damnificato facere, quia ipse mortuus est, aut absens, restituendum erit ejus hæredibus, seu propinquis. Nam Lege Naturæ præsumitur, quòd damnificatus in casuali impotentia potius velit Restitutionem fieri suis hæredibus, seu propinquis, utpote quibus Jure naturali magis conjunctus est, quàm alijs extraneis. II. Regula.

72. Regula III. Si neutrum horum fieri potest, vel quia tam ipse, quàm ejus propinqui nesciuntur, aut jam mortui sunt, vel quia majores sumptus essent ponendi in mittendo, quàm illud valeat illi, cui mitti deberet; restituendum erit pauperibus vice illius. III Regula.

73. Quæritur VII. Quando facienda sit Restitutio? Resp. Restitutio, quando facienda? Restitutio regulariter loquendo, & nisi adsit alia causa rationabiliter excusans, statim facienda est, quamprimùm commodè fieri potest. Ita communis, & ratio est. Quia restituere est actus præcepti negativi, quo tenemur non detinere alienum domino rationabiliter invito; ac proinde obligat semper, & pro semper. Unde sicuti tenemur, ab alio quocunque actu peccati mortalis cessare statim, ita etiam ab injusta detentione rei alienæ.

74. Dicitur, domino rationabiliter invito. Nam si esset impedimentum ad tempus legitimè excusans Proximum à facienda Restitutione, ipse, cui res injustè ablata est, vel non erit invitus, vel saltem non rationabiliter, quòd alter differat Restitutionem exteriorem ad aliquod tempus opportunius. Unde talis, supposita Quid in casu impedimenti temporalis?

QUÆSTIO V.

Ex qua culpa oriatur obligatio Restitutionis ratione damni dati?

Damnificatio, quid?

Præsens Quæstio potissimùm procedit de Damnificatione non lucrosa, sive damno dato absque eo, quòd aliquid commodi, seu lucri, exinde perveniat ad damnificantem: atque definiri solet, quòd sit jactura data in bonis externis Proximi absque eorum usurpatione. Et per hoc ejusmodi injulta Damnificatio differt, saltem materialiter, à Furto & Rapina, aliisque iniquis usurpationibus; eò quòd fur, vel iniquus invasor rem alienam sibi vendicat, atque inde lucrum capturus in usum suum accipiat: secùs fit in damno dato, utpurâ si quis ædes vel segetes Proximi incendat, ejus animalia interficiat, &c.

Ex varijs modis accidere potest.

76. Cæterùm hujusmodi Damnificatio in rebus externis Proximi, primùm dupliciter potest accidere: videlicet uno modo, destruendo illi id, quòd actualiter aut virtualiter habet, v. g. domum incendiando, animalia ejus in tenera ætate occidendo, recentes arborum plantationes eradicando, &c. Altero modo, impediendo eum, ne aliquod bonum consequatur, ad quòd adipiscendum spem concepit. Deinde id fieri potest cum vel sine culpa aliqua Theologica, aut Civili, sive lata, sive levissima. (g) Et tandem damnificatio illa contingere potest extra officium, & contractum; aut in officio, seu interveniente aliquo contractu, v. g. Commodati, Depositi &c. Et de his omnibus modis per ordinem restat dicendum.

(g) Vide de his Tract. 8. Dist. 2. n. 34. 35. & 36.

Si nulla culpa intervenit, ob damnum datum nemo regulariter restituitur.

77. **CONCL. I.** Regulariter loquendo, & in Foro tum externo, tum conscientia, nemo tenetur ad Restitutionem ob damnum alteri subsecutum vel illatum, si nulla culpa Theologica, aut Juridica intervenit. Ita in re communis. Sic nemo tenetur de damno dato rebus hostilibus in bello justo, vel illato ad se defendendum cum moderamine inculpatae tutelæ, aut quòd dat Judex exequendo munus suum in puniendis Reis, & hujusmodi, prout aliunde liquet.

78. Dein-